

จากเด็ตร้อนของเกษตรกรไทย ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนจำนวนไม่น้อยของจำนวนแรงงานที่มีอยู่ทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ ทำให้มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินมาตรการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในหลายๆ รูปแบบ และที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางเห็นจะเป็นมาตรการรับจำนำข้าวซึ่งอาจจะสร้างความเสียหายจำนวนมาก ก็เลยอยากถือโอกาสนี้พูดถึง “ความหวัง” ที่อยากให้มีการผลักดัน หรือลองพิจารณาร่วมกันว่าจะจะเป็นทางเลือกที่ดีของการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

การอุดหนุนหรือการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรจริงๆ แล้วไม่ได้เป็นประเด็นที่ได้รับการโต้แย้งว่าไม่ควรให้มีการดำเนินการ แต่ที่เป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางนั้นเป็นเรื่องของวิธีการ หรือมาตรการเพื่อการดำเนินการให้ความช่วยเหลือมากกว่าที่มีฝ่ายที่เห็นว่ามาตรการที่ดำเนินการ และวิธีการที่ใช้อยู่นั้น ไม่มีประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งยังอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายทางการคลังภาครัฐในอนาคต ต้องเผชิญกับสถานการณ์ในการบริหารจัดการทางการคลังที่ยากลำบากมากขึ้น ก็อาจก่อให้เกิดเป็นปัญหาหนี้สาธารณะของประเทศได้

ที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่า เราไม่ควรจะไปให้ความช่วยเหลือเกษตรกร แต่น่าจะลองพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนว่า ถ้าจะให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจะต้องดำเนินการอย่างไร เพราะถ้าจะพิจารณากันให้ดีแล้ว ภาคเกษตรกรรมของ泰น่าจะจะเป็นเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้ากว่าในปัจจุบันได้อีกมาก จะเห็นได้จากการที่เรามีธุรกิจภาคการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้จำนวนไม่น้อยให้กับประเทศ อย่าลืมว่าธุรกิจเหล่านั้นประสบความสำเร็จได้โดยไม่ได้พึ่งพิงการอุดหนุนโดยรัฐ

การพัฒนาภาคการเกษตรของไทยนั้น

จำเป็นต้องมีการพิจารณาในเชิงบูรณาการเป็นองค์รวม แต่ที่ผ่านมามักจะเป็นการมองในมิติทางด้านการเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลิตภาพ และการลดต้นทุนการผลิตเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม วัฒนาการด้านการเกษตรในปัจจุบันได้มีการพัฒนาอย่างมาก ถ้าจะลองพิจารณาการพัฒนาทางด้านการเกษตรของประเทศที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาทางด้านการเกษตร วิทยาศาสตร์การผลิตและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทันสมัย ที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาผลผลิต หรือแม้แต่ทักษะทางด้านการบริหารจัดการ ก็กลายเป็นทักษะที่มีความสำคัญที่เกษตรกร หรือผู้ที่ทำงานในภาคการเกษตรจำเป็นต้องเรียนรู้และนำไปใช้อย่างเหมาะสม เรียกได้ว่า การเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ นั้น มีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ ที่ต้องมีทักษะหลายด้าน (Multiple Skills) เพราะการเป็นเกษตรกรไม่เพียงแต่จะต้องมีความชำนาญ

(Specialisation) ในการผลิตสินค้าเกษตรเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะอื่นๆ ด้วย

ถ้าจะขบคิดในบริบทนี้ ก็จะพบว่า มาตรการหรือรูปแบบการให้การช่วยเหลือเกษตรกรนั้นไม่ได้มีอีกหลากหลายรูปแบบ ไม่จำเป็นต้องเป็นการหาแหล่งสินเชื่อให้เป็นกรณีพิเศษด้วยเหตุผลว่าไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนตามช่องทางปกติได้ วันดีคืนดี ธรรมชาติไม่สนใจ หนี้ที่ก่อขึ้นนั้นก็ไม่สามารถชำระคืนได้เพราะรายได้ไม่เพียงพอ ก็ต้องมีมาตรการเพื่อยกหนี้ให้กับเกษตรกร และถ้าไม่ยกให้เกษตรกรเป็นหนี้มาก ก็ใช้มาตรการแบบมาตรการประกันราคา หรือมาตรการรับจำนำ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อรายได้ของเกษตรกร เนื่องจากการตกต่ำของราคาผลผลิตทางการเกษตร วนเวียนเป็นวัฏจักรต่อไปเรื่อยๆ เกษตรกรก็นับวันจนๆ เรื่อยๆ แม้ว่าจะได้รับการช่วยเหลือ

ตัวอย่างก็ปรากฏให้เห็นอยู่ว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ก็จะให้น้ำหนักกับมาตรการจำนำข้าวว่า ตกลงรัฐจะกำหนดราคาเท่าไร จะกระทบกับเงินช่วยเหลือที่จะได้รับก็มากน้อย ในขณะที่โครงการขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ

เกษตรกรจำนวนมาก คือ โครงการบริหารจัดการน้ำ ที่มีมูลค่าโครงการมากกลับไม่ค่อยเห็นเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทเรียกร้องเพื่อที่เกษตรกรจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ให้ได้มากที่สุด เพราะน้ำเป็นทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญอย่างมากต่อภาคการเกษตร

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่การเกษตรถูกรุกล้ำ และนำไปใช้ประโยชน์ในภาคเศรษฐกิจอื่นเพิ่มขึ้นตามลำดับ การขยายตัวของเมืองตามความต้องการที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นแปรเปลี่ยนการใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเกษตรไปเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เปลี่ยนพื้นที่การเกษตรไปสู่การใช้ที่ดินในภาคอุตสาหกรรม (การเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรม) การใช้ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นที่พักรองรับธุรกิจทางการท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก็เป็นการสูญเสียที่ดินสำหรับการใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรเพื่อการใช้ประโยชน์ในภาคบริการ

สิ่งที่ปรากฏให้เห็นนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจที่ถูกสร้างขึ้นจากการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรต่ำกว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมอื่นในระบบเศรษฐกิจ และถ้าภาคการเกษตรไม่ได้รับการดูแลและมีการพัฒนาอย่างจริงจังและเหมาะสม ศักยภาพด้านการเกษตรของประเทศก็จะถูกกัดกร่อนไปเรื่อยๆ จนในที่สุดวันหนึ่งในอนาคตเราอาจจะเปลี่ยนจากผู้ส่งออกสินค้าเกษตร ไปเป็นผู้นำเข้าสินค้าเกษตรแทน ความฝันที่อยากจะเป็นครัวของโลกก็คงจะต้องเลือนหายไปโดยปริยาย จะเห็นได้ว่างานทางการเกษตรได้พัฒนาไปมาก เกษตรกรจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะทำงานในหลากหลายมิติ (Multi-tasking) เพื่อให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

ตัวอย่างความสำเร็จของเกษตรกรที่สามารถพัฒนาทักษะในหลายๆ ในรูปแบบของประชาชนชาวบ้านและอีกหลายรูปแบบ เพียงแต่รัฐเข้าไป

กับเศรษฐกร

■ สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ บัณฑิต

www.econ.nida.ac.th

santi_nida@yahoo.com

ให้การสร้างเสริมพัฒนาทักษะด้านต่างๆ พัฒนาขีดความสามารถทางการเกษตรของประเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทางการเกษตรของประเทศให้ชัดเจน ก็จะเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงจากความผันผวนทางเศรษฐกิจได้ทางหนึ่งด้วย เมื่อสามารถสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยนั้น ไม่ใช่การผลักดันให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของภาคการเกษตรเท่านั้น ไม่ได้แปลว่าถ้าผลิตแล้วต้นทุนสูงกว่าหรือมีผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าที่เกษตรกรในประเทศเพื่อนบ้านจะสามารถทำได้ ก็ให้เลิกอาชีพการเป็นเกษตรกรเสีย ความคิดแบบนี้อาจเป็นมุมมองที่แคบเกินไปและพิจารณาแต่เพียงมิติเดียวซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การพัฒนาทางการเกษตรนั้นยังเกี่ยวข้องกันประเด็นอื่นๆ ทางเศรษฐกิจอีกหลายประการ เช่น การใช้ประโยชน์จากที่ดิน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่ทันสมัย การจัดหาแหล่งเงินทุนการพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมการผลิตจากผลงานวิจัยทางวิชาการ รวมทั้งการให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ

ดังนั้น การพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยจึงต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายฝ่ายอย่างจริงจัง มากกว่าที่จะโยนความรับผิดชอบไปให้กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือโยนความรับผิดชอบนั้นไปยังตัวเกษตรกรแต่เพียงฝ่ายเดียว และที่สำคัญคือ ควรจะได้เลือกใช้เครื่องมือเพื่อการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมด้วย ■